

GNIEŚĆ (38) *vb impf*

inf gnieść (2); -é- (1), -(e)- (1). \diamond *praes 1 sg* gniotę (6). \diamond *2 sg* gnieciesz (1). \diamond *3 sg* gnecie (23). \diamond *1 pl* gniecei(e)my (1). \diamond *3 pl* gniotą (1). \diamond *imp 3 sg* niech gnecie (2). \diamond *con 1 sg m* bych gni(o)tł (1). *3 sg f* by gniotła (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Ugniatać, miętosić; ugniataniem zmieniać kształt, rozgniatać; depsere *Mącz, Calep, Cn; macerare, malacissare, refingere, tundere Mącz; condepsere, massare, pinsere, subigere Cn (8) : Depso, Gniotę/ Miękcę. Mącz 82c, 127d, 202c, 205a, 468d; Calep 309a.*

gnieść co (1): Depsere ceram, Gnieść воск/ vczynić mięki. Mącz 82c.

a. Zabijać rozgniatając [co] (1) : iáko więc chłop lećie/ Mfzyce ná drzewie gęfte ciężką ręką gnecie. KmitaSpit C5.

2. Dokuczać, prześladować, uciskać, dręczyć, nękać; occupare, premere Cn (28) : RejKup Dv; Bo go zła ławá łtrapi tu ielzczę ná świcie/ A tám dyabeł powoli iáko śwego gnecie. RejZwierc 270v.

gnieść kogo, co (22): RejRozpr Ev, E3; RejJóz B7v, H7v; Matko boza czos to pleczyes Prawie mie tak zywo gniczies [!]. RejKup g8v; Gdy poznam vpokorzene Přeć bych gniotł Ludzkie łtworzenie. RejKup o6; Gdyż on możnym hołduie/ łłábe ząwždy gnecie. RejWiz 35, 72, 83, 163v, 170v, 174v; RejFig Ee3v; BielSat H2; RejZwierc 211, 216; A táki žal twe łerce nie pomáłu gnecie PaprPan Ff4v; Przez cię okrutni Smocy gniotą nieboraki. BielSen 6, 12; KochFrag 39; By was wždy miłofiernie gniotłá žimá fropa. RybGęśli B4. Cf gnieść kogo o co; kogo czym.

gnieść kogo o co (1): Czemułz ieden drugiego o kęs žemie gnecie? BielSen 8.

gnieść kogo czym (1): A dziwnie on [Sobiepan] tym śidłem tám proftaki gnecie. RejWiz 168v.

W charakterystycznych połączeniach: gnecie leż, nędza (3), omyłka, wrzod, zima, žal.

W przen [kogo, co] (3) : CO ieft niedbálec nikkżemny ná świcie/ Iáko wieprz w chlewie ták fwoy żywot gnecie. RejZwierc 221, 216.

gnieść na czym (1): A ielłiześ mnieyżzego łtanu tu ná świcie/ Niechże cie nic márníego ná cnocie nie gnecie. RejWiz 51v.

3. Łączyć w jedno, mieszać ze sobą (o pojęciach) (2) : RejKup m2; gdyż my iako nigdy nie wylączamy Syná od Oycá/ ták też nie gnieceimy/ ále rozeznavamy śrzodku łię dżierżąc GrzegRóżn D3v.

Synonimy: 1. kształtować, miękczyć, tłuc, tworzyć; 2. ciężyc, cisnąć, dodziewać, dogarać, dogrzewać, dojeżdżać, dojmować, dokuczać, dolegać, donagłać, dopiekać, dotykać, dożegać, dręczyć, gabać, gnąbić, męczyć, nucić, popuszcząć, przenaśladować, przyciskać, przypiekać, przypierać, ruszać, szkodzić, ściskać, trapić, trestać, uciskać, upychać; 3. gmatwać.

Formacje współrdzenne: dognieść, odgnieść, pognieść, pognieść się, przegniesć, przygniesć, rozgniesć, ugniesć, wgniesć, wygniesć, wygniesć się, zagniesć, zgniesć; wygnietać; zagniatać, zgniatać; powygniatować, przegniatować.

Cf GNIECIENIE, GNIECIONY